

18^{ος} – 19^{ος} αι.

ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Βρετανία, Ρωσία και «το Μεγάλο
Παιχνίδι»

«Σώστε με από τους φίλους μου!»

Το Ανατολικό ζήτημα, ορισμός

- Είναι το ζήτημα της διανομής των εδαφών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η οποία από τις αρχές του 18ου αιώνα είχε αρχίσει να παρακμάζει.

Γελοιογραφία που απεικονίζει τις Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής να «κατασπαράζουν» την Οθωμανική Αυτοκρατορία

Αντικρουόμενα Συμφέροντα

ΡΩΣΙΑ

- Επεκτάθηκε στις ακτές του Ευξείνου Πόντου (1774) και επενέβαινε στα εσωτερικά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας προστατεύοντας τους χριστιανούς.
- Επιθυμούσε εδαφική επέκταση προς Νότο, στη ζεστή θάλασσα.

Αγγλία-Γαλλία

- Έθεσαν υπό την προστασία τους την Οθωμανική Αυτοκρατορία επειδή τη θεωρούσαν φυσικό εμπόδιο στα σχέδια της Ρωσίας.
- Βρετανικός στόχος : ο αποκλεισμός του Ρωσικού στόλου της Μαύρης Θάλασσας από τα νερά της Μεσόγειου.

1774: Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή

Μεγάλη Αικατερίνη

Αμπντούλ Χαμίτ Α΄

- Ένα χωριό που σήμερα ανήκει στη Βουλγαρία.
- Κάτω από τη ρωσική προστασία, η χριστιανική θρησκεία ανακηρύσσεται προστατευόμενη στα εδάφη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και η Ρωσία αναδεικνυόταν προστάτισσα των υπόδουλων χριστιανών. Πέντε χρόνια αργότερα (1779), μια συμπληρωματική παράγραφος προέβλεπε ελευθερία ναυσιπλοΐας για τα πλοία που έφεραν ρωσική σημαία.

έχασε την Κριμαία και ουσιαστικά όλη τη Μαύρη Θάλασσα.

Το Ανατολικό ζήτημα

- Το Ανατολικό Ζήτημα **θεωρείται ότι λήγει** στο τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (1914 -1918): διαμελισμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και ίδρυση του τουρκικού κράτους.
- Μεγάλες ή Ευρωπαϊκές Δυνάμεις = Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία.
- **Επεισόδια** του Ανατολικού Ζητήματος (επιλογή):
 - 1.Ελληνική επανάσταση το 1821. Νίκη των Ελλήνων.
 - 2.Συνθήκη του Λονδίνου (Ιούλιος-1827), Οι ευρωπαϊκές Δυνάμεις ανάγκασαν την οθωμανική κυβέρνηση να παραχωρήσει αυτονομία στους Έλληνες
 - 3.Η ναυμαχία στο Ναυαρίνο (Οκτώβριος-1827). Νίκη των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων
 4. Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1828-1829). Νίκη των Ρώσων.
 5. Ανεξαρτησία της Ελλάδας, 1830.
 - 6.Τουρκοαιγυπτιακός Πόλεμος (1839). Νίκη των Αιγυπτίων.
 7. Κριμαϊκός Πόλεμος (1853-1856). Ήττα Ρωσίας.

1827: Η ναυμαχία στο Ναυαρίνο (Πύλο)

- Επέμβαση των τριών ευρωπαϊκών μεγάλων δυνάμεων στην ελληνική σύγκρουση.
- Η Ρωσία ήθελε να επεκταθεί εις βάρος της Οθ. Αυτοκρατορίας.
- Η Μεγάλη Βρετανία δεν ήθελε να αφήσει τη Ρωσία ανεξέλεγκτη.
- Η Γαλλία ήθελε να αποκατασταθεί ο ηγετικός ρόλος της στις ευρωπαϊκές υποθέσεις..
- Οι κυβερνήσεις και των τριών δυνάμεων δέχονταν πίεση της κοινής γνώμη ώστε να ενισχυθούν οι Έλληνες
- Η συνδυασμένη οθωμανική και αιγυπτιακή αρμάδα καταστράφηκε.
- Η καταβύθιση του οθωμανικού μεσογειακού στόλου έσωσε την Ελληνική Επανάσταση από την κατάρρευση.

Εντουαρντ
Κόδριγκτον

Ανρί Δερτινύ

Λογγίνος Χείδεν

Ηνωμένο Βασίλειο

Βασίλειο της Γαλλίας

Ρωσική αυτοκρατορία

Οθωμανική αυτοκρατορία

Μπαρτσίμ Πασάς
Αμίρ Ταχίρ Πασάς
Μοχαράμ Μπέης
Καπιτάν Μπέης

Σουλτάνος Μαχμούτ II

1853-1856:Κριμαϊκός Πόλεμος

ένοπλη σύγκρουση μεταξύ:

- 1. Ρωσικής Αυτοκρατορίας
- 2. και των συμμαχικών δυνάμεων
 - Βρετανικής Αυτοκρατορίας,
 - Γαλλικής Αυτοκρατορίας,
 - Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

διάσημος από την

✓ εκτεταμένη χρήση σε τακτικό επίπεδο του **σιδηροδρόμου** και του **τηλέγραφου**.

✓ εργασία της **Φλόρενς Νάιτινγκεϊλ** η οποία εφήρμοσε νεωτερικές νοσηλευτικές πρακτικές που έσωσαν πολλούς βρετανούς τραυματίες.

✓ πρώτη φορά που ένας πόλεμος καταγράφηκε λεπτομερώς από τα **Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης** της εποχής.

Φλόρενς Νάτινγκκείλ

- Βρετανίδα πρωτοπόρος της σύγχρονης νοσηλευτικής.

γνωστή ως «η κυρία με τη λάμπα»

1853-1856:Κριμαϊκός Πόλεμος

- Στον πόλεμο αυτό, συμμετείχαν και περίπου 1000 Έλληνες εθελοντές στο πλευρό των Ρώσων και έμεινε γνωστή ως η Ελληνική Λεγεώνα.
- Οι Αγγλογάλλοι καταλαμβάνουν τον Πειραιά προκειμένου η Ελλάδα να εκβιαστεί ώστε να μην συμμετάσχει στον Κριμαϊκό πόλεμο στο πλευρό της Ρωσίας.

Η ορκωμοσία της Ελληνικής Λεγεώνας στη Σεβαστούπολη. Τουλάχιστον 1.000 Έλληνες εθελοντές συμμετείχαν στον Κριμαϊκό πόλεμο στο πλευρό των Ρώσων.

Ανάγκη για μεταρρυθμίσεις

- Προκειμένου να μπορέσει η Οθωμανική Αυτοκρατορία να ανακτήσει την παλιά στρατιωτική και οικονομική της ισχύ και έτσι να ανεξαρτητοποιηθεί από τις Μεγάλες Δυνάμεις, μερικοί Σουλτάνοι επιδίωξαν να αναδιοργανώσουν το κράτος.
- Αλλά και οι Μεγάλες Δυνάμεις ενδιαφέρονταν για μεταρρυθμίσεις στην Οθωμανική Αυτοκρατορία προκειμένου να εξαλείψουν τις θρησκευτικές διακρίσεις και να διευκολύνουν έτσι την διείσδυση των ευρωπαϊκών κεφαλαίων.
- Έτσι μετά την επέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων άρχισε η προετοιμασία του εκσυγχρονισμού που έλαβε την ονομασία «Τανζιμάτ» (αναδιοργάνωση).

Σελίμ
Γ'

Μουσταφά
Δ'

Μέγας Βεζίρης
Μουσταφά Ρεσίτ πασάς

Αμπντούλ Μετζίτ
Α'

1839-1876: (Χάτι Σερίφ, Χάτι Χουμαγιούν) Τανζιμάτ (αναδιοργάνωση)

- Διατάγματα που εκδόθηκαν από την Υψηλή Πύλη (Ονομασία της οθωμανικής κυβέρνησης) που στόχευαν στην αναδιοργάνωση του κράτους σε όλα τα επίπεδα: πολιτικό, στρατιωτικό, κοινωνικό και οικονομικό.

Με βάση αυτά τα διατάγματα καταργούνταν οι διακρίσεις εις βάρος των Χριστιανών, παρέχονταν εγγυήσεις για τη ζωή, την τιμή και την περιουσία τους και έδινε τη δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής των χριστιανών στο στρατό και στη διοίκηση του κράτους.

Το 1869 με νομοθετική πράξη παραχωρούνταν σε όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως θρησκείας, η Οθωμανική υπηκοότητα.

Οι έμποροι, κυρίως όσοι είχαν επαφές με τη Δυτική Ευρώπη, ωφελήθηκαν πολύ από τη νέα τάξη πραγμάτων, καθώς ίδρυσαν εμπορικές εταιρείες στα μεγαλύτερα λιμάνια της Αυτοκρατορίας. Οι μεταρρυθμίσεις δημιούργησαν ένα "άνοιγμα" στην οθωμανική αγορά, με μεγάλες εισαγωγές δυτικοευρωπαϊκών προϊόντων, κυρίως υφασμάτων, το οποίο έπληξε τους ντόπιους τεχνίτες.

Αν και πολλές αλλαγές που έγιναν για τη βελτίωση των ελευθεριών των πολιτών · πολλοί μουσουλμάνοι κάτοικοι της αυτοκρατορίας το θεώρησαν ως ξένη επιρροή στον κόσμο του Ισλάμ. Αυτή η αντίληψη συνέβαλε αρνητικά στις προσπάθειες που καταβάλλονταν από το κράτος.

Ερωτήσεις

1. Τι καλούμε «Ανατολικό ζήτημα»;
2. Ποιοι οι πρωταγωνιστές;
3. Για ποιο λόγο μας ενδιαφέρει η Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774);
4. Πότε θεωρείται ότι λήγει το Ανατολικό Ζήτημα;
5. Να αναφέρετε τουλάχιστον 3 επεισόδια του Ανατολικού Ζητήματος.
6. Γιατί μας ενδιαφέρει η ναυμαχία του Ναυαρίνου;
7. α. Γιατί έγινε διάσημος ο Κριμαϊκός πόλεμος;
β. Γιατί ενδιαφέρει την Ελλάδα;
8. Τι ήταν η *Τανζιμάτ*;
9. Γιατί οι Μεγάλες δυνάμεις ενδιαφέρονταν για μεταρρυθμίσεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία;

Βιβλιογραφικές αναφορές

- <https://el.wikipedia.org/wiki>
- <https://en.wikipedia.org/wiki>
- <http://ebooks.edu.gr>
- <http://www.ime.gr>
- <https://www.google.gr>
- <http://users.sch.gr>
- <http://www.mixanitouxronou.gr>

